

Przebieg Wszeźński

Wychodzi trzy razy tygodniowo i to co wtorek, czwartek i sobotę prócz dni świątecznych — Nakładem i drukami A. Prądzynskiego we Wrześni. Odpowiedzialny za cześć redakcyjną Andrzej Prądzynski we Wrześni. Administracja: ulica Poznańska № 6 — Telefonu № 389.

Abonament: na pocztę: miesięcznie — 96 zł, kwartalnie 2,88 zł, w ekspedycji: mies. 90 gr, kwart. 2,70 zł — Ogłoszenia: za miejsce 1-lin. 1 milim. w wyś 5 grosze przyjeżdża administracja większe dwa dni, mniejsze do godz. 9 dzień przed ukazaniem się numeru — Telef. № 389.

№ 9

Września, wtorek, dnia 26 stycznia 1926

Rok VIII

Jedynadroga wyjścia

Rząd premiera Grabskiego zachwiał się i upadł, ponieważ rozbudowywać nadmierne budżet państwowy, w końcu nie miał środków na pokrycie wydatków. Na rok 1925 budżet ten był ustalony na przeszło 2 miliardy złotych, gdy tymczasem było wiadomem, że dochody rzeczywiste państwa mogły dać nawet niecałe półtora miliarda, resztę więc musiano zdobywać z drożdże nadzwyczajnej, nowo nakładane specjalnych ciężarów na społeczeństwo.

Taka gospodarka długo jednak trwać nie mogła i też upadła, ponieważ nadmierne obciążenie społeczeństwa przez państwo zaczęło się wnet odbijać na wszystkich dziedzinach życia gospodarczego. Zaczął się zastój i upadek, a ten połączył za sobą z jednej strony wysychanie źródeł podatkowych, z drugiej zaś stwarzał bezrobotnych, którymi państwo musiało się zapożycować.

Przyszliśmy więc do przekonania, że jak na nasze szczeble dochody wyniszczyliśmy sobie zbyt wielki budżet, a do tego znieśliśmy na rozbudowywanie zbyt wiele aparat państwowy, lub co najmniej rozbudowany nie aparat naszemu, lub co najmniej rozbudowany nie aparat, który wziął sobie za podstawę, że w swoich wydatkach trzymać się będzie granicy rzeczywistych dochodów państwa, oczywiście musił sobie dopowiedzieć również, że aby móc na ten stan stanowisku wytrwać, będzie trzeba ten aparat państwowy odpowiednio uzupełnić, czyli jak się to dzisiaj mówi, zredukować.

Inne rady tu niema. A teraz stronnictwa należące do koalicji rządowej, któreby się z tą koniecznością nie liczyły, musiałyby albo mieć jakiś inny sposób finansowania nadal tego wielkiego aparatu państwowego, albo też poprosić trudno byłoby pojąć, co niemi wówczas powodowało przy wystąpieniu do radu skoro teraz takich konieczności nie chętnieby najchętniej znać.

min. Zdzichowski, że co go znają oddawa, mówią, że znacznie już zmniejszili od czasu objęcia tego ministerstwa — dokłada dziś wszelkich starań żeby w myśl programu oszczędnościowego utrzymać się na granicy wydatków półtora miliarda złotych. Słyszysz się jednak, że napotyka przytem znaczne trudności ze strony innych ministrów, z których każdy sobie jak najmniej chceby dać z tego, co przypada na jego ministerstwo. Tymczasem ograniczenie wszędzie mogą i muszą być poczynione.

Zdecydowano się jak dotąd jedynie na okrojone pensji urzędnikom państwowym — nawet skończyli na to się zgodzić, chociaż wśród pewnych kategorii urzędników posiadających wielu swoich zwolenników. Ale to drożdże trwać nie może. Natomiast jest rzeczka niedorzeczna, żeby cały nasz system urzędowania został uproszczony, co dałoby się uskutecznić w znacznej mierze, a przeto żeby można zmniejszyć cały aparat gołowe.

Leż na to szczególnie czynnik lewicowy w rządzie koalicyjnym nie chcą przystać, gdyż prze-

dewszystkim ich ludzi nauwieszalo się coniemlara wskutek protekcji partyjnej przy urzędach i tych teraz w pierwszym rzędzie trezaby zredukować.

Ta sama historia zresztą i z instytucjami samorządowymi, kasami chorych, ubezpieczalniami itd. które są za drożdże administrowane i wskutek tego świadczenia dla nich są nadmierne oraz zbyt uciążliwe jak na nasze stosunki. Tych „zbożczy socjalnych“, do których ponadto zalicza się jeszcze ochrona pracy z całym swym aparatem, ugrupowania lewicowe niechęć również pozwolił zreduk.

Dobrze, ale jak mamy w takim razie udrożyć nasze stosunki gospodarcze? Jeżeli zaś nie będą tego uregulowane, to ruch pracy będzie mała coraz więcej aż w końcu ustanie zupełnie i wtedy sila faktów wszelkie, „zbożczy socjalne“ staną się bezprzedmiotowe. Nam przedewszystkiem potrzeba jak najwięcej pracy i wzmocnienia produkcji na każdym kroku oraz za wszelką cenę.

Zatem musimy się utrzymać jak najdłużej po to, żeby przeprowadzić swój program gospodarczy i oszczędnościowy. Najtrudniejsze zadanie w nim spoczywa na barkach naszego ministra skarbu p. Zdzichowskiego, który jednak spełniać je może tylko wówczas, jeżeli znajdzie zrozumienie i poparcie u reszty członków rządu. Ileyda tego nie miało być w należyte mierze, to i nadzieję pokładane w rządzie koalicyjnym, rzecz prosta, nie mogły się ziścić. Na pomoc zagranicy nie liczymy, dopoki sami prawidłowo nie zaczniemy gospodarować.

A co potem? Potem prawdopodobnie nastąpiłyby znów zmiany, się w nie są zwykle dzieje, myśli w rządzie, ale program naprawy z konieczności musiałby zostać ten sam, to jest konieczność ugodzenia rozchodu z dochodem.

Węć pamiętając o tem, lepiej nie traćmy czasu, tylko zabierzmy się odrazu do tego, co musi być zrobione.

Zatrąb zbrojny chińsko-sowiecki zaostroza się.

Głównodowodzący 3. armii sowieckiej Ubariewicz otrzymał rozkaz natychmiastowej koncentracji wojsk sowieckich wzdłuż granicy chińskiej. Komunikacja kolejowa pomiędzy Syberją, a Chinami została wstrzymana.

Policja polityczna (G. P. U.) aresztowała w Cziele szereg kupców chińskich.

Szanghaj, 23. I. Według telegraficznych wiadomości z źródła japońskiego potwierdza się wiadomości o aresztowaniu Iwanowa, dyrektora kolei wschodnio-chińskiej przez gen. Tsang-Tso-Lińa.

Po ewakuacji Kolan.

Kolonia, 23. I. Po zniszczeniu głównej kwatery armii polskiej w Kolonii opuszczonej przez angielską władzę okupacyjne miasta, pozostało tylko parę set żołnierzy, którzy odtransportowani będą w dniu 29. bm. Ściągnięcie flagi angielskiej, nastąpi prawdopodobnie 28. bm. W kilku miejscowościach strzeli kolonijni, znajdują się jeszcze nieliczne oddziały wojsk francuskich i belgijskich, które opuszczą też strę w lutym lub na początku marca.

Wśród szeregu meżów, których Zamoycki do współpracowników powołał, jak Józefa Wybińskiego, K. Szembeka, Jochima Chreptowicza, nie brakło i młodego Staszica, choć ze względu na swe stanowisko społeczne musiał w pracy tej ukrywać się w cień.

Niedługo się r. 1878 niejednokrotnie odrzucał przedłożony przez Zamoyńskiego projekt nowego kodeksu praw dlatego jedynie, że zmierzał ku poprawie ludu wiejskiego. Wypadek ten wstrząsnął do głębi Staszicem. Pod jego wpływem zaczął zastanawiać się i rozmyślał nad stosunkami wewnętrznymi kraju — a myśł podziwiałą ojczyznę i wskazanie rodakom — „W tym kraju znalazł wyznanie, oświecenie, umię. Postanowił napisać w tym celu dzieło. Po porażce Zamoyckiego na sejmie opuszczając wspólnie z Staszicem Warszawę i osiedlając się na czas dłuższy w Zamościu. Staszic oddaje się wyłącznie swojemu obowiązkom naukowym i w pracy naukowej szuka pokrzepienia dla złaolęty duszy.

W tym też celu dokonuje się w życiu jego stanowczy zwrot. Przyjmuje (przed r. 1779) święcenia kapłanske, nie tyle z przekonania, ile przez wzgląd na cześć dla „amici matki. Niestety urodzenie nie-szczęsne stanęło nie mniej Staszicowi na przeszkodzie w otrzymywaniu wyższych jakichś godności w hierarchii kościelnej. Wzrostł więc cennie starania o zdolność Akademii zamoyńskiej, stopnia naukowego, doktora, a z nim i katedry, by temsamem umożliwić sobie nawet bez hierarchicznej godności zajęcie jakiegoś stanowiska w drabnie społecznej. Stopień i tytuł doktora „utrusnie uirus“ uzyskał: nie pomogło mu to jednak do obalenia istniejących przesądów, którym w pomocy przysłał: urodzić wreszcie ideałom i prawom, zwane przez kanclerza kolegiaty szamotulskiej, w swe uszłuchoszone Staszic tytułami.

Niezasłużona wargada, jaką na niego ścigałaro uro-

- Kronika -

Września, dnia 25 stycznia 1926 r.

Kalendarz tryumfu kanclerki, dzisiaj: Nawrócenie św. Pawła, Jutro: Polikarpa.

* Srebrne goły małżeńskie. W piątek dn. 29 bm obchodziły srebrne goły małżeńskie pp. Franciszkowie Sobotowscy we Wrześni. Jubilatowi „Srebrze Boże“ przesyła redakcja.

* Przypomniamy tym abonentom, którzy „Ore-downik Wrześniński“ zapisali bądź to na pocztę, bądź to w naszej ekspedycji tylko na styczeń, że czas wielki odnowić przedpłatę na luty.

* W roku 1926 przyspąją w tym mieście następujące jarmarki: Dnia 19. I. na bydło i konie, dnia 9. II. na bydło i konie, 16. II. na bydło i konie, 5. III. na bydło i konie, 6. VII. kramny, bydło i konie, dnia 14. IX. na bydło i konie, dnia 5. X. kramny, bydło i konie, 7. XII kramny, bydło i konie.

* Zmiana pociągów. Na rozporządzenie Min. Kolei dyrekcyjka wstrzymuje ze względu oszczędnościowych od 1 lutego br. aż do odwołania w tym okroju następujący pociąg:

Pociąg osobowy № 1314 i 937 na linii Poznań — Strzałkowo.

Z uwagi na umożliwienie ranego polepszenia na stacji Września w kierunku do Golezina i Jarocina zapowiada się na linii Poznań — Strzałkowo dotychczas niekursujący pociąg № 932 który w okroju następujący będzie kursował jako pociąg № 1313.

Ponadto znosi się poc. № 1318, który od powyższego terminu (tj. 1. II.) ma kursować w trasie i z postojami pociągów № 934 do stacji Września, a od stacji Września następująco: Września przyjeżdżaj 15,56 od 16,05 Golezina przyjeżdżaj 16,05 od 16,17 Otoczin przyjeżdżaj 16,23 od 16,24 Wólka przyjeżdżaj 16,33 od 16,34 Strzałkowo przyjeżdżaj 16,40 od 16,48 i dalej niemieziorny.

Temsamem pociąg № 1318 kursujący w trasie poc. № 934 otrzyma 50 km, na godz. zasadniczej prędkości.

Równocześnie zaznacza się, że pociągi № 1317 i 1318 będą prowadziły tylko 1, 2 i 3 klasę. Nadmieniamy, że w okroju dyr. Warszawskiej jako przedłużenie linii Poznań — Strzałkowo nie będą kursowały między Kutnem a Strzałkowem pociągi № 1313 i 1314.

* Instrucja przedsiębiorstw. Ministerstwo Skarbu wydało polecenie, aby od 1 lutego władze skarbowe w miastach i gminach, w których znajdują się przedsiębiorstwa, kart rejestrujących, względnie za nabycie niewłaścicielskich świadectw przemysłowych.

— Głębno. (Na jakie pomysły upadają dostawy wobec kiepskich płatników.) Pewna właścicielka składu blawatnego przy ul. Warszawskiej, zakupiła swoje szcasy znaczniejszą ilość towarów we firmie „Venus“ w Poznaniu placąc za nie weksłem. Po-

ALFRED ROMANOWICZ:

Stanisław, Wawrzyniec Staszic.

Życie i działalność.

W stuletnią rocznicę śmierci autora „Przełoty dla Polski“ 1826 — 1926.

Zamoycki jeden — w lot oświecenia i zdolności w młodym Staszicu i powołał go na nauczyciela przedmiotów polskich tj. języka, historii i literatury polskiej do swych synów: Aleksandra, Stanisława, Michała i Andrzeja. Staszic z wdzięcznością przyjął ofiarowaną mu pracę i poświęcił się całemu krajowi czynnemu, postawił pracować dlań piórem. Błagie w ojczyźnie nie-szczęsne, gorące i płomienne uczucie patriotyczne, oraz wpływ Zamoyńskiego skierowały umysł Staszica na drogę rozmyślań nad sposobami uratowania Polski od upadku. Smutnie zapisany w dziejach naszych r. 1826, jeden z najwspanialszych wyznawców i obrońców Sejmowi bowiem warszawski, mający zatwierdzić robotę konfederacji radomskiej, zdobył się na dwie nadie doniosłe uchwały. Jedną z nich stanowiąła, iż szlachciz za zabójstwo chłopca ma być tak samo karany, jak za zabójstwo szlachcizka; druga powoływała Andrzeja Zamoyńskiego do ułożenia projektu nowego statutu, któryby odpowiadając nowoczesnym wymaganiom i potrzebom kraju. Nowy ten kodeks praw miał lud wyzwoły z pod sądów patrymonialnych i zapewnić mu w pewnej mierze swobodę osobistą. Jest rzeczą więcej jak pewną,

że wśród szeregu meżów, których Zamoycki do współpracowników powołał, jak Józefa Wybińskiego, K. Szembeka, Jochima Chreptowicza, nie brakło i młodego Staszica, choć ze względu na swe stanowisko społeczne musiał w pracy tej ukrywać się w cień. Niedługo się r. 1878 niejednokrotnie odrzucał przedłożony przez Zamoyńskiego projekt nowego kodeksu praw dlatego jedynie, że zmierzał ku poprawie ludu wiejskiego. Wypadek ten wstrząsnął do głębi Staszicem. Pod jego wpływem zaczął zastanawiać się i rozmyślał nad stosunkami wewnętrznymi kraju — a myśł podziwiałą ojczyznę i wskazanie rodakom — „W tym kraju znalazł wyznanie, oświecenie, umię. Postanowił napisać w tym celu dzieło. Po porażce Zamoyckiego na sejmie opuszczając wspólnie z Staszicem Warszawę i osiedlając się na czas dłuższy w Zamościu. Staszic oddaje się wyłącznie swojemu obowiązkom naukowym i w pracy naukowej szuka pokrzepienia dla złaolęty duszy.

W tym też celu dokonuje się w życiu jego stanowczy zwrot. Przyjmuje (przed r. 1779) święcenia kapłanske, nie tyle z przekonania, ile przez wzgląd na cześć dla „amici matki. Niestety urodzenie nie-szczęsne stanęło nie mniej Staszicowi na przeszkodzie w otrzymywaniu wyższych jakichś godności w hierarchii kościelnej. Wzrostł więc cennie starania o zdolność Akademii zamoyńskiej, stopnia naukowego, doktora, a z nim i katedry, by temsamem umożliwić sobie nawet bez hierarchicznej godności zajęcie jakiegoś stanowiska w drabnie społecznej. Stopień i tytuł doktora „utrusnie uirus“ uzyskał: nie pomogło mu to jednak do obalenia istniejących przesądów, którym w pomocy przysłał: urodzić wreszcie ideałom i prawom, zwane przez kanclerza kolegiaty szamotulskiej, w swe uszłuchoszone Staszic tytułami.

(Ciąg dalszy nastąpi).

Pracownia skór futrzanych **Poznań** ulica Fabryczna 31 - Telefon 21-44